

այսօրուան օրս՝ 38-067 բնակիչ և 4998 տուն ունի։ Իւր նաւարանը պատերազմական անցմի նիւթեր կը պարտաւորակէ, որոնք այնտեղ ժողովուած են վերջին տարւոյ տարւան մէջ։ Կայսրը՝ Նիքոլայ յէֆ հասնելուն պէս, խիստ հեռագրական գծիւ կանչուեցաւ մօտիւ Վլադիմիր Զարտարա պետը, որ միանգամայն նաւական շինութեանց ձեռնարկու է։ (Օտեսայի մէջ, և յանձնուեցաւ անոր որ քանի մը ամիսներ շինէ, (կրտսէի հինգ) որոնք պիտի շինարարեն զբաղաւրդ և պիտի ունենան 350 թնդանօթ։ Բայ յայտնաւէ փութով պիտի շինեն, Կոստանդիանոս Մեծ-Վրտին աւազը առջև որ այս նպատակաւ Քրիստոսեան գործաւորներ բերած է, 500 թնդանօթակիր նաւակներ, որոց իւրաքանչիւրը 2 կամ 4 շատ հեռու գացող թնդանօթ պիտի կրէ։ Այս թնդաւօթները Վիեննայի զինարանէն արդէն հասած են ի Նիքոլայէֆ։ Եւ ինչպէս անուն ֆոն-կաթնեւորն զինուորս թիւնը լրինեցաւ, որուն վաղորդ կայսրը շատ գոհ եղաւ։

Օտեսայէն կայսրը դէպ ի Նիքոլայէֆ գնաց, ուր սեպտեմբերի 27ին պատերազմական խորհուրդ մը եղաւ, որուն մէջ պիտի որոշուէր նոր յատակագիծը, որուն համեմատ պիտի յառաջ տանին զորատեղադրը։

Այս պատերազմական ժողովոյն մէջ, կրտսէ Կաթիլ Իւնիշիւն Լաւրանայ լրագիրը, որոշուէր է որ խորհրդ պաշտպանին վերջին և տարապայման ձգտմբը։ Վեքտորի կայսեր ճանապարհորդութիւնը մինչև Բէրլինը պիտի հասնի, ուր քիչ մը ժամանակ միայն պիտի մնայ և այնտեղ զբոնուած զօրքը աւել տնցնելով քաջաւերական խօսքեր պիտի զուգե անոնց։ Նիքոլայէֆ եղած պատերազմական ժողովին ի գաւտ, Բէրլինը մէջև խորհրդակցութիւններ պիտի ըլլան հարկաւոր միջոցները ի գործ դնելու համար, ուր ներկայ պիտի գտնուին զինուորական զանազան զինուոր հրամանատարները։ Այնչափ քաջաւերական ընկերութեանց մէջ կրտսէ թէ Ռուսաց այլմեան վիճակը խորհրդ մէջ շատ փոփոխուէր է։ Բանդի խիստ գիտարաւ նոր զինուորներ կը դրուին ապաւնաւորուէն և վերաւորեալներուն տեղը, ըստորում՝ Պետրապոլսի և հարաւային ուրիշ նահանգները, ուսկից մինչև ցայսօր զինուոր կառնէին, գրեթէ այժմ մարդ չէ մնացեր զօրքի համար։

Վրտար վախճաններէն մէկը այս պատերազմական ժողովոյն, որ տակաւին վերջացած չերէր, այն եղաւ որ Կոստանդիանոս Մեծ-Վաքսը սեպտեմբերի նոյն օրը մեկնեցաւ Վեփաուտալ երթալու, որպէսզի անկէց Կորդաբոֆ իշխանը բերէ կայսեր հետ խօսակցելու համար մօտաւոր պատերազմին յատակագիծին վրայօք։ Կրտսէ թէ Ռուսաց զօրապետը միտք ունի Վեփաուտալի

հետ խօսակցելու կործար թողտալ և զօրաւոր դիրք մը բռնել Վաքսը։ Վերայի և Կեղեկի մէջ տեղաւորէ մը պաշտպանելու համար զիստը։

Կաթիլ Իւնիշիւն լրագիրը կր յայտնաւէր նախընթաց միտքն որ տեղի կուտէ անց վրայ յետագայ վերջին ծանօթութիւնները։

Ռուսաց բանակին մէջ կր յարմեն թէ Վեքտորի կայսրը Վիեննայի պիտի գայ։ Վաքսը աղէկ տեղեկութիւններ ունի ցօլանձիկը կր հաւատարեն թէ Բէրլինը անգին չաւցնիր, ուր պիտի գայ Կորդաբոֆ իշխանը։ Բէրլինը մէջ կայսրը աւել պիտի անցնէ նոր շինուած ամրացները, բերդապահ զօրքերը և զօրապետաց հետ պիտի քննէ մօտաւոր պատերազմին յատակագիծը։ Կորէն խօսք կը լրաց թէ Վաքսը Վեփաուտալ պիտի յաջորդէ Կորդաբոֆ իշխանին, բայց այս լուրը հաւանական չերէր, վասնզի զժողովին պիտի ըլլայ Կաթիլի զօրաց բանակէն հանել Վաքսը զօրապետը, միւս կողմէն Կորդաբոֆ իշխանը յանգաւ որ չեն կրնան ընել Վեփաուտալի անկմանը համար։

Այս տեղեկութիւնները Կաթիլ Իւնիշիւն լրագիրը կը լրանան յայտնութեամբ մը զոր ուշադրութեան արժանի կը համարուէր։

Այս լրագրոյն թղթակցիցներէն մէկը կրտսէ թէ հաստատուն աղբիւրք իմացած է որ Վեփաուտալի նաւահանգիստին բերանը ընկղմած նաւերը, այն կերպիւ դրուած չեն որ անկարելի ըլլայ անոնց հանելը։ Ռուսերը այս օրինակ նաւ ընկղմելը՝ շտեմարանի մէջ դնել է կրտսէ աղէկ պահպանելու համար զանոնք, և այնպէս կարգադրած են որ դաշնակցաց մեկնելէն ետեւ, խիստ դիւրութեամբ պիտի հանեն զանոնք։ Այս բանին համար եղած գործողութիւնը խիստ պարզ և բնական է։ Այս նաւերը խիստ ամուր կերպիւ գոցված և ծակոտները կարծաւ թափ ծեփուած են, յետոյ մէջը ջուր լցնելով ուղղափառ կերպիւ ընկղմած են, այլև անոնց սիւները մաւրելներով կապած են և նեցուկներ դրուած են արգիլելու համար որ կողմակի չպտուկին։ Ռուսերէն անոնց խողովակին բերանը գտնել և ջրհան մը դնել և այս կերպիւ ջուր մէջէն պարպելով, քանի մը ժամու մէջ ջուրին երեւոյ պիտի ելլեն, ըստորում նոյն ջուր չկրնար մէջը մտնել։ Ուրեմն զուր տեղը կուզեն վառօդով ջնջել զանոնք, ինչպէս զրուցուեցաւ թէ սկսան ընել այս բանը։ Օրվայոյնը (տակը) կրնան փնտռել անոնց խողովակին բերանը, որ հաւանականաբար նաւուն յարկին վրայ պիտի ըլլայ։ Այս բանը կը ցուցնէ որ Վաքսը աղէկ օգուտ քաղեր է ֆիզիկայի գիտելէն զորս ընկալաւ ի Վալդիւն։

Շտեմարանի մէջ Կրտսէի մէջ կրտսէ թէ Ռուսաց կառավարութիւնը առաջարկած է

մերկայ Վալդիւն-Վալդիւնայ կառավարութեանը, որ հետագային Վալդիւնայի մէջ ունեցած Ռուսի երկիրները տայ անոնց փոխանակ 40 միլիոն արծաթ ուս պիտի խոստանալ անոնց այսինքն Վալդիւն-Վալդիւնայ ամեն տեսակ առևտրական օգուտներ ի պիտաւոր որ այս գործը լրինուի։ Ըլլայ։ Կրտսէ թէ այս գործոյ վրայօք եղած բանախօսութիւնները ի կախ կը մնան, սակայն այս լուրը մինչև ցայսօր տալիս անհաստատ կերպի։

Այսպէս այն է այսօրուան օրս, որ Վալդիւնայէն հասած լուրերը կը մնան ցանկէն թէ Վալդիւն-Վալդիւնայ, Բալթիկ, Բալթիկ և Բալթիկ պատերազմական նաւերը հրաման ընդունեցան մեկնելու Վերթի-Նիտի նաւահանգիստէն, որ երթան Վերթի-Նիտի կառավարութեան նաւատորմիցին հետ միասին։ Վալդիւն-Վալդիւնայ լրագրութեան գրածին հայելով, այս նաւերուն երթալուն պատճառը այն է, որ Վալդիւնայի մէջ լուր առեր են թէ պատերազմական շատ նաւեր կը շինուին Ռուսիոյ կառավարութեան հաշուին համար Վալդիւնայից, ու նաւարաններուն մէջ, թէ և այս բանին դէմ։ Եւ Վալդիւնայի գիտելէն զորս մէջ Վալդիւն-Վալդիւնայ կառավարութեանը Կերէի թէ բաւական զօրութեամբ դէմ պիտի դրուի այս նաւական շինութեանց շարունակութեանը։

Վալդիւնայից նաւատորմիցիները, որոց մէջ 15 հազար հոգի ցամաքի զօրք կային, թէ պէտեւ Բերլինի ծովայնը երթալու սահմանեալ էին, բայց ահագին աղէկ ունեւորներ մը ստիպեալ պարտաւորեցան (Օտեսայի առջև երթալ, ուր երկու թեւեղան և լման շաբաթ մը մնային, սպասելով որ հովի գաղթի և օդը օգտակար փոփոխութի մը ստանայ որպէսզի կարող ըլլան իրենց գործողութիւնները սկսելու։ Վալդիւնայից յանկարծազան ներկայութիւնը մեծ երկիւղ և շփոթութիւն պատճառեց (Օտեսայի առ հասարակ բոլոր բնակիցաց, որոց մեծագոյն մասը փութացաւ քաղաքին հեռանալու, ըստորում ժամ առ ժամ կը սպասուէր թէ անկողնութիւնը պիտի սկսի Կրտսէի զօրքը գտնուող շէջը։ Վալդիւնայից հրապարտները առաջարկեցին աղբիւրագիր մը յուղարկելու դաշնակցաց նաւատորմիցիներուն ծովայնաց, իմացնելով անոնց թէ ի դիպուածի ու մեղաւորութեան մը, վախին շատ օտար տէրութեանց հարատեւայ պիտի ըլլայ, որոց կը վերաբերի Օտեսայի անշարժ ստացուածոց մեծագոյն մասը և այլն։ Չիքիտուելով թէ ինչպիսի տարիան տրուեցաւ այս աղբիւրագրոյն։ Վերջապէս օգը փոփոխելով, նաւատորմիցիները ամայս 2-14ին (Օտեսայէն մեկնեցան և քանի մը ժամ նաւարկութեանէ ետեւ, Վալդիւնայի առջև հասան։ Վալդիւնայի թնդանօթակիր նաւերը վաղորդեալ առաքելութիւնը կը ներէ զընացողին, ուստի երկու քիչ ալ պատուոյ ու յարգանաց արժանի էր, Վալդիւնայ խաղաղութիւնը ձեր հէտը ըլլայ, ու իր ամենատարբէր շնորհքը դադարեցնէ ձեր արտասուաց հաստմը։ Վերջապէս բարեկամութիւն, ըստ փերտինանտոս, երթանք ուրեմն իմ խոյս, ուրտեղ իմ բարեբարս աղիւ։ Տեղափոխուի կամը կը սպասէ ինձի։ Տեղափոխուի կամը պատասխանեց ստատիկութիւն Տեղափոխուի, անիկա իմ ուղեկիցս է զոր Վալդիւնայի նաւախոյնութիւնը ընտրեց որ ինձի այս կողմերը առաջնորդէ, և անանց անոր ամենակին պիտի չգտնայի զքեզ։ Նամական Կարդու և Փերտինանտոս մեկնելէ կը կը զարմանան իրենց պատահած գէպքը, և շատ անգամ կը ինկնային ու շնորհակալ կը լրացին Վալդիւնայ այս երջանիկ դէպքին համար։

ԳԼՈՒԽ ԺԶ
Շէքսպիրի Երջանկութեան

Վարդան իսկոյն նաւակը գետեղէն քաղելով հասաւ գետոյն միւս կողմը և փութացաւ կատարել իր արդիւնը։ Այստեղ նաւակը գետոյն քովը կապէլէն ետեւ տեսաւ որ շատ խուսափական և չփոթութեան մէջ էին մարդիկ ու ամենուն երեսը տրամուծելու ու վիշտ գծադրուած էր։ Կախ լուքիան լսելով իր արկնայնը ցաւալի ու տրամուծել ձայնը ու աղաղակ կը կատարէր։

անգամ գետոյն միւս կողմը անցայ, և չեմ գիտեր որ ինչպէս եկայ հոս, կը յիշեմ որ ուղեցի բռնեւ այն ծաղիկը որ ջրոյն վրան էր, բայց որովհետեւ չէր ցայ հասնել անոր, ջուրը ինկայ ու աւելնելով առին վրա, ուրիշ բան չեմ գիտեր։ Եւ փոքրիկ բարեկամ, ըստ Տեղափոխուի, ահա այն մարդը որ փրկեց զքեզ։ Ո՛հ կրկնեց մանուկը բռնելով Փերտինանտոսի ձեռքը, շնորհակալ եմ քեզ Տեղափոխ, նմանապէս մայրս ալ շնորհակալ պիտի ըլլայ քեզ քաջաւորապարտ օրը տիւր, որովհետեւ չափազանց կը թրեց զիս, ու անշուշտ հիմա անհանգիստ է, ո՛հ, սրտանց կաղաքի միջոցի վրա գետոյն միւս կողմը որ երթամ գրեթէ մայրս։

Փերտինանտոս լսելով տղուն այս անմեղ խօսքերը՝ ալ չէր ցաւ համբերելու ու աղաչելով կամ սին որ աղուն քովը մնայ, ինքը քաջաւորեցաւ մեկ դի, որ աղաւտորէն թողու իր արտասուաց հոսումը։ Այս տղան իր գաւաղը յիշեցուց և կը մտածէր որ եթէ կենդանի ըլլար, այս հասակը պիտի ունենար և գուցէ այս առաքելութիւնները և այս զմայելի տեսքը։

ԳԼՈՒԽ ԺԵ
Նիքոլայի Գիտութեան

Կրթող Փերտինանտոս այս խորհուրդներու մէջ վարանեալ անողուշտ թեմա՛ն կը շարունակէր հեռանալու իր խցէն, յայնկարճ երկու մարդիկ

կրտսէն, որոնք լեւնէն վար կ'ընային։ Նոյնը Տեղափոխուի ու Փերտինանտոս էին և այնպէս զբաղած էին իրենց խօսակցութեանը վրայ, որ մինչև որ անապատական քաղաքին չէր ցայ չէր ցան տեսնել զանիկա։ Բայց Տեղափոխ իսկոյն երբոր աւելեց Փերտինանտոսին վրայ դարձուց գետեղեցաւ ու գողտուտ արեւելով վրան, միջոցաւ կեացին ձեռքը բռնեց, Վալդիւնայ իմ պարտքս, գիտ ինձի, անիկա գործող պարտնեցի գերեզմանէն դուրս ելաւ, ահա անիկա, ահա կուգայ զիս... Վալդիւնայից Փերտինանտոս ալ յայտնէր իր լուրը՝ ո՛հ կրկնեց, նմանեցաւ ամենին կը մարմարանէն դուրս չեն ելլեր, իմ կեանքս երբեք երկրին վրայէն չ'ըլլայ, ցին։ Ո՛հ կրկնեց Վալդիւնայ ինքը գլուխը գլուխը գալով, ո՛հ քեզ իմ ջանքի եմ կրկնէ ձեզ գտնելու համար, և գիտե՛ք թէ տրամութեան գերմա իմ սիրտս, Փերտինանտոս, փերտինանտոս, կարող եմ ներելու Վալդիւնային յանցաւոր եղօրը։ Փերտինանտոս ճանչնալով զանիկա, ո՛հ, այն կրկնեց, կրնեմ քեզ յամենայն օրտէ, ամենեւին չեմ ուզեր փերտինանտոս ցուցնելու Վալդիւնայ, և դարձեալ չեմ կրնար տակաւին չ'ըլլալ Վալդիւնայի եղբայր։ Վերջէն զիս Տեղափոխ և երանի թէ Վալդիւնայ, որ միացուց մեզի հիմա գրեթէ հրաշար կերպիւ, նմանապէս պարգեւէ ինձ իմ կինն ու զուգակ։

Վրտանեմ այս փոքրիկներու մէջ, ըստ միայնակեցը, խիստ վստիմի գործողաբար տեսարան մը

Եր. Նաւահանգիստը մասն և ծովագետները հրաւիրեցին յիշեալ բերդին հրամանատարը որ անձնատուր ըլլայ. սակայն պատասխան մը չէն. դու ներքին, և միանգամայն նաւատորմը մէջ գտնուած զօրքը դուրս հանեցին և Վրացուսն յամաքէն ևս պաշտօնակցաւ. Երեք որ սաստիկ ուժակոծութենէ ետեւ, Ռուսերը տեսնելով որ թէ՛ ծովին և թէ՛ ցամաքին պաշտօնած են և զիմանալու համ փախչելու ճար չկայ, սրտաւ լորեցան ամսոյ 5-17ին անձնատուր ըլլաւ:

— Յետագայ պաշտօնական նամակը՝ զոր օրը Լաւոնտ Լէյքն ծովագետը Կրէյ ծովագետին յուղարկած է Հոկտեմբերի 5-17 ամսաթուով, համառօտապէս կը պատմէ այս պատերազմական գործողութիւնը:

«Վրացուսն իր իր իր բերք բերեց, որոյ վրայ 80էն աւելի թնդանթ կայ և կը պաշտօնաւորուին 1300 հոգի բերդապահ զօրքերէ հրամանատարութեամբ Վրացուսի զօրապետին, անձնատուր եղան այսօր գաղտնի զօրք տուցաւ:

«Վրացուսն օրը թնդանթ իր նաւոց տարմիջ Տնիկեքի բերաններէն բռնա թեւամբ ներս մտաւ և գաղտնի զօրք բերդին հարաւային կողմէն ցամաքը ելան: Եւս միևնոյն ժամանակի մէջ եղած գործողութիւնները բոլորովին նեղը ձգեցին բերդապահ զօրքերը, որոյ օգնութիւն չէր կրնար հասնել ևս կրնային փախչել:

«Եւս յիշեալ ամիսները մեր նաւատուր միջնեքն ուժակոծութեամբ պարտաւորեցան անձնատուր ըլլալու: Նաւատուր միջնեքն կորուստները անշուն բաներ են. իսկ թնդամին 45 մեռեալ և 130 վիրաւոր ունեցաւ:

«Շրջանաւոր տարմիջ մը՝ հրամանատարութիւն Սթենտ Էրեթ և Բեյլիս ծովագետաց, Տնիկեքի մէջ խորհած է այժմ և յիշեալ ֆի Բեր. սոնի անցքը կը պահպանէ:

«Վրացուսն ամիսներուն մէջ առայժմ գաղտնի զօրք դուրս եկաւ:

— Բերդապահ Լեյքն Կրէյ Լաւոնտ մը կը հրամարտէ, որուն մէջ կաշնատի տկարացընել Լաւոնտի վերջին գագաթներուն ծանրագոյնը: Եւս գաղտնի թիւը Վրացուսն բարկութեանը կուտայ, ըստօրում քաղաքի իրենց Ռուսիոյ մէջ խոթելու կաշնատիւր կըսէ: Լեյքն Կրէյ Լաւոնտ հետեւալ կերպիւ կը վերջացընէ իւր խիստ հետաքրքրական և նշանաւոր յօդուածը:

«Եւս պատասխարէ անկումը անշուն ազգային թշուառութիւն մըն է, բայց Լաւոնտ կողմէն եկած է իբրեւ իրաւացի պատիժ մը՝ Լաւոնտային պատուիրանացը վրայք մեր ըրած զանցաւորութեանը համար: Եւս անկարգ ճգնաժամ համար զորս ի գործ կը դնենք մեր մէջը խոթելու այն բաները զորոնք մեր թնդամինները քաղաքի իրենց կանուանեն»:

Կանէր այս գագաթը գեղարարական լրայք: Ուստի իսկայն գեղին բնակիչները օգնութեան կանչեց որոնք իրենց նաւակներովս գետը կը թափին ու կը իրաւեին, բայց ի գուր: Եւս արդատ ի հեռուստ զանոնք կը իրենց սրտով որ կրնար, ու իր փեղարը օգին վրայ կը շարժէր ի նշան անոնց: Եւս մարդիկ իսկայն գեղ ի անոր փաղցին, և երբոր ըսաւ անոնց թէ մանուկը ազատեցաւ. այնչափ մեծ էր այն բարեփոխող գիւղացի ու զոյն ծուծիւնը, որ այս ըստը արագօրէն թեւամբ անկումը համար կամուսնիւն, որ տակաւին գետինը նուազեալ ինկած էր, իսկայն իրենց ուսերուն վրայ առին աւետաբեր պատանին ու փաղելով հետեւին կը բերէին: Յնձութեան ձայնը Եւս լսեցին ինկած գետինը բերին, որ ստիք վրայ ելաւ Լաւոնտի բազկացը վրայ կը թնկելով: Չըլլայ թէ ցաւալի երազմը ըլլայ, հարցուց զորս կողմը եղող կանանց. «Ուր է Պետրոսը»: «Չէր երազ, տեսայ զանկաւ այն տեւայ զանկաւ, ու Լաւոնտ գետինը...» անգուստ արեւները կուտուին զանկաւ... Եւս յուսահատութեամբ այս խօսքերը ըսելով գեղ ի գետը դարձուց աչքերը՝ խաղաղ սրտով: Եւս վայրկեանի մէջ քանի մը գիւղացիներ՝ Վրացուսն աղաւթեցաւ աղաղակելով յառաջ կընթանային:

— Բերդապահ սրտով ծանուցինք մտորեալ կըսէ Վրացուսն Օլիվէր Լաւոնտ թէ ըստ խնդրոյ Ռուսիոյ գաղտնի, Սեյն Վրացուսն և Վրացուսն կառավարութիւնները հաճախ խօսին ընդհանրաւ յորենի առեւտրոյ աղաւթութեան սկզբունքը՝ Վրացուսն ծովին մէջ աւտարական և ուրիշ չէզք նաւոց համար: Եւս կըսեմք յառեւտր միևնոյն ուրախալի զղտնամբ, թէ Ռուսաց կառավարութիւնը ևս մարդասիրական և լաւատուրեալ խորհրդածութիւններէ շարժեալ, միևնոյն թոյնութեամբ տուաւ թիւստ բնակեց վաճառականի մը, որ առաջին սեզամիները բրաւ սոսկի ինչոր մը: Եւս բանը յոյս կուտայ թէ Ռուսաց կառավարութիւնը յօժարաւոր է յորենի առեւտրոյ աղաւթութիւնը ընդարձակելու. բայց աւտարական և ուրիշ չէզք նաւոց համար ալ»:

— Վրացուսն հոկտեմբերի 9 ամսաթուով ըստ նոր տուած իր կրգրէն:

«Վրացուսն գրամանոցը հարկին 5ի հանեց իւր տկար ի վերայ պարտաւոր հաւաց վաճառականաց: Եւս զիսկ գրամանոցը ևս 5էն 5½ի հանեց իւր առեւտր տկարին գինը, Եւս կարգադրութիւնը, որ պատրաստ գրամաց նուազութիւնէն յառաջ կուգայ, քիչ մը չփոխութիւն և նեղութիւն կը պատճառէ սեղանաւորաց և վաճառականաց:

«Վրացուսն արտաւարական բանախօսութեանց վրայք առայժմ խօսք չըլլար ամենին քանի զինուորական պատրաստութիւնները կը շարունակուին միշտ և Վրացուսն ու Վրացուսն օգնական բաղմիջութեամբ զօրք անգագար կը յուղարկուի Եւս Եւս, Եւս պատրաստութիւնները տեսնելով, կըսէ թէ Եւստիոն և Վրացուսն առայժմ գաղտնիցած են իրենց ջանքը ի մասին խաղաղութեան: Ուստի ընդհանրապէս կը պատուիր տեսնել թէ գաղտնիցած մտաւոր պատկերացման գործողութիւնները ինչ փախճան պիտի տեսնան. նմանապէս հարաւային Ռուսաց տանի մէջ Վրացուսն կայսեր ըրած ճանապարհորդութեան ինչ հետեւութիւն պիտի ելէ: Տէրութեան ամէն պաշտօնատարները հրաման ընկալան պատրաստ ըլլալու որպէսզի կայսրը Վրացուսն գաղտնի իրենց ալ այն տեղ գտնուին: Եւս քաղաքին մէջ անաւարակայն մեծ խորհուրդներ պիտի ըլլան ի մասին տէրութեան այժմեան ներքին և արտաքին կացութեան՝ որ կատարեալապէս պիտի քննուի, Վրացուսն անձինքը շատ յոյս ունին թէ կայսրը իւր տկարացեալ ժողովրդաց մէջ ըրած ճանապարհորդութեան վերադառնալուն, մեծ յօժարամտութիւն պիտի ցուցընէ շատով հաշտութիւն ընելու:

— Եւս պատասխարէ հասած վերջին լուրերը ամսոյ 11-23էն են և կը ծանուցանեն թէ Ռուսերը սկսեցին հիւսիսային բերդերէն սաստիկ կերպիւ ուժակոծել Եւս պատասխարէ հարաւային կողմը:

Ո՛հ, զաւակս ուր է. ուր է պուռաց Վալէրիան, ելելով իսկայն ու վաղելով առ Վարդան գիմուսութեամբ համար անոր, ինչու որ կըսէին իրեն թէ անկա կը բերէր իրեն այս ըստը: Ո՛ր պիտի ուրախութեամբ ընկալաւ իր այս երջանիկ լրագրերը ու աւետողը, զանկա իր գիւղը կառնուր, կորհնէր երբեմն լալով և երբեմն խնդալով, և որը ի ծուծը ինչալ շնորհալ կը ըլլար Եւստիոյ: Եւս տիկնոջ չորս կողմը եղող ամեն մարդիկ տրտմութեամբ կը թափէին: Սեյն Նաւակ մը, բարեկամներ, մէկ նաւակ մը պոռաց. տարէք զիս գետի միւս կողմը, որ երկայն վերջ տին տեսնեմ աղաւթ ու համբուրեմ զանկա և Սեյն կայսր բաղմիջութեամբ նաւակներ բերուցան իրեն. շատ մարդիկ ուղեցին ուղեկից ըլլալ անոր հետ որ տեսնան անոր երջանկութիւնը ու ճանչնան Պետրոսը աղաւթը:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ
Մարտի 1-ին 1877 թ.

Եւս միջոցի Տէգրուստիոն կամը Պետրոսին հետ մնալով ձեռքի տակը պահած էր Վալէրիային այն բանով ամբողջ գործը իրենց յանձնած էր անոր: Ո՛հ, կըսէր ինքնիրեն, որչափ կը բաղձայի որ աղնուական բարեկամ կրկին գտնէ իր կինը ու զաւակը գտնէ, և որչափ երջանիկ

որ գաղտնիցած ձեռքն է: Յայտնի է որ այս տեղ գաղտնիցեալները քանի մը մարտիցներ շնածէին թնդամին նմանութեանը պատասխանելու համար, որ աւելի աղմուկ և աղաղակ կը պատճառէ քան թէ վնաս: Վրացուսն յիշեալ մարտիցներուն թիւը պիտի աւելցընեն այժմ և մինչ 25ի պիտի հասցընեն: Վրացուսն ցինքն ալ, որ արդէն երեք մարտից կը գործածէին. այժմ ուրիշ քանի մը հատ ևս կը շնեն: Եւս տեղեկութիւններէն յայտնի կը տեսնուի որ գաղտնիցեալները պիտի չուշտան ահագին ուժակոծութեամբ մը Վրացուսն հիւսիսային բերդերն ալ կործանելու:

— Որոշմ. քաղաքին ամսոյ 7էն կը գրեն թէ բարձրագոյն Լաւոնտ փաշա մեծ զօրապետին ներկայութեամբ այն տեղ մեծ ու խիստ աղէկ աղաղակութիւն մը պատճառէր թէ զօրաց և թէ ժողովրդեան վրայ: Սեյն Վրացուսն և Վրացուսն բնակացի գլխաւոր ցեղապետները փաւթացեր են հանդիսիւ այցելութեան գալու յիշեալ բարձրագոյն ընդհանուր զօրապետին: Լաւոնտ փաշային հրամանացը համեմատ Վրացուսն փաշան զօրաբաժնով մը և ուրիշ հարկաւոր պատրաստութիւններով ճամբայ ելեր է գեղ ի Վրացուսն եղբորը երթալու: Հասարակօրէն կը կարծուի եղբոր թէ այս զօրաբաժնը մինչ Բիւթայիս յառաջանալով պիտի սպառնայ Տիֆլիս քաղաքին:

Ուրը Երուսաղէմէն յետագայ նամակը կը գրեն մեզ, սեպտեմբերի 25 ամսաթուով:

Երթանապատիւ ահր,

Ի ամին աւուր որ ի 25 սեպտեմբերի, ընկալեալ զպատուական լրագիր ձեր թիւ 502 ընթացաբ ուրախութեամբ սրտի դժգոհածն զայն, որով հրատարակեալ է զգագային ուրախացութիւն ընդ յաջողութեամբ մեծ ժողովրդեան տէրութեան զոր ստացաւ յայտնի աւուրս յասպարիզի պաշտօնաւորան զաղաղութեամբ գաղտնից տէրութեանց, պաշտօն և պատարագ մատուցանելով ի նշան յնձութեան: Վասնորոյ հարկեցայ և ես հաղորդել զգագային յարգելույք և զանգուստութիւն և զհանգիս լուսաւորութեան սրբոյ քաղաքիս ի նոյն առիթ:

Եւս Վրացուսն Վրացուսն փաշան քաղաքիս, որ ի 17 ներկայ ամսոյ գործարարեալ էր յաղթանակաւ յարջաւանաց իւրոց զոր աւար յանցելով ամենին ի վերայ Վրացուսն և շնակցի գիւղերէից, հրաման առաքեաց ի հետեւալ աւուր կըսէին ի երկր փանց՝ ժողովի ի տաճար սրբոյ հարսութեան, և մատուցանել զերգոյ զոհաբանութեան ընդ յաջողութեամբ յաղթութեան և անկման Վրացուսն և Վրացուսն քաղաքի ամրութեանց: Վրացուսն անդ ամենայն ազգ և խառն ժողովուրդը, եկն և Եւս Վրացուսն ընկերութեամբ Վրացուսն հիւստա

պիտի համարիմ զիս թիւր ներկայ գտնուելու ըլլամ առ ձեռք ամէկ զմեզ գտած ժամանակն: Վրացուսն հրաշք մը եղած պիտի ըլլար. Եւս այս ամեն բաները մէկը կըսայ յուսալ Վրացուսն անհուն բարեբարութեան և ամենակալող զօրութեան:

Յանկարծ պատանին երկիւղալի ձայն մը հանեց. քանի ծաղիկներուն հետ խաղաղաւ առեւ ձեռքին տակէն փոքր մողես մը անցնելով ապաւածի վրայ կը ընէր: Վրացուսն իսկայն բռնելով այս փոքրիկ կենդանին ըսաւ տղան, ամենին մի երկիւղ քեզի վնաս մը չընէր, նայէ՛ ինչպէս գեղցիկ է, չտեսած ես երբեք: Ո՛հ, բաղմիցս պատասխանեց տղան, քանի Վրացուսն երբեմն կը բերէր ինձի, բայց այն ժամանակը ամենին չէի վախնար անկէց:

— Ուրեմն մայրդ է:
— Ո՛հ, ուրեմն է, չեմ գիտեր, բայց միշտ այս գիտեմ որ շատ սիրոյ արժանի է և բարեփոխ:
— Եւս մայրդ:
Ո՛հ, անկա առաւել ևս բարեփոխ է և ամենին աղիւ, միշտ տրտմութեան մէջ է ու միշտ կուլայ:

Մնացորդը հետեւեալ թուով:

տոսին ուղղակի ի մատուցան 1 տոննայ՝ որ ի նորն տաճարի սրբոյ Յարութեան 3 յոգովորդն 1 ա տինաց որ ցայն վայր դուռնուցանէր զարտաքին գաւթ մեծի տաճարին ի ձայն հրաղինուց , գեղեցիկ և ջերմեանդ իմն համարձակութեամբ սկսան ողջունել զգալուստ նոցա արձակելով զհրազէնս ի նմին իսկ տաճարի շուրջ զգեւեղ մանաւ Փրկչին , զոր այլադէնք իսկ ունին ի պա տուի . և յայն աստիճան համարձակեցան մինչև ի տեղունական սրտիկերս Յունաց արձակել հրացանս և եղծանել զայնս ի նախատինս սրբա զան կրօնի քրիստոնէութեան՝ արտաքոյ եղելոյ եկեղեցւոյն Հռովմայ : Յետ այնորիկ ըստ յա տուի հրամանի բգեշխին և առաջարկութեան Վաղղիոյ հիւսիստոսին՝ եղև հանդէս ըստավա ռութեան առուստ երիտմեծաւ փառաւորութի մանաւանդ ի մէջ զօրանիստ կայանին և բերդին Վաթի անուանեալ , ուր արքունի զօրքն յերկ րորդ ժամու գիշերոյն կատարեցին զհանդէս պատերազմական կրթութեան ի ձայն անընդհատ հրացանից և ռմբաձգութեանց և հրալից փամ փշտից , ի նշան մեծի ուրախութեան , որում մանակից լինէր և հասարակութիւնն

Մի օրինակ էր ահա , արժանապատիւ յար գեղի , գեղեցիկ հանդէս ըստավաութեանն զոր վայելեցաք , և բարեմաղթութիւնն որ մա տուցաւ առ Տէր փան ապագայ նորանոր յա ջողուածոց : Իսկզբեմք ի բարերար Տեառնէ միշտ ի յաջողութեան պահել զկայսերութիւն մեծի և ողորմած տէրութեանն օսմանեան , և բանալ առաջի նորա զատկարէզ կատարեալ և փառաւոր յաջողութեան :

Ի 18 ամսոյս հիւսիստոսին Վաղղիոյ և Մեգ ղիոյ հաստատեցին զգրօշակ տէրութեան իւր եանց զառաջինն ի ձայն և ի լուր թնդանօթից ի փառս և ի պարծանս մեծի և հզօր տէրու Թեանն օսմանեան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ , 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

Մեղադար օգնական զօրք կուգան թէ Վաղ ղիայէն և թէ Մեգղիայէն և անմիջապէս խուճ կը յուղարկուին : Վաշնակից տէրութիւնները , ինչպէս կը տեսնուի , մտքերն զբաժնէ վերջին ճգամք յառաջ առնել զպատերազմը ու նշա նաւոր կերպիւ պրակիլ և կատարելագործել իւր ննց վերջին փառաւոր յաջողութիւնները :

Մեգղիոյ կառավարութիւնը քանի մը հազար ձիաւոր պահեստի զօրք կը պատրաստէ ի կոս տանդուստիս , որոնք հարկը պահանջելու ժա մանակը խուճապիտ յուղարկուին , այն տեղե զած անդղիտի ձիաւոր զօրաց խումբերը զօրա ցընելու համար :

Վերջուս ունենէ Վաշնակ անուն անդղիական շագնաւով եկած Ռուս կալանաւորները Վրոգի կղզին յուղարկեցան , զոր կառավարութիւնը ստանանէր ի բնակութիւն Մեգղիոյ տէրութե կալանաւորաց :

Մնայ 14ին Յունաց եկեղեցականները մեծ ժողով մը ունեցան արտաքին գործոց պաշտօ նէին բնակարար :

Վայսերական հրապարակաւ մայրաքաղաքիս վաճառականութեան ատեանին նախագահու թիւնը Մէհմէտ էֆենտին յանձնուեցաւ :

Վրլը Վամասիոսի նախորդ կուսակալ Վրիֆ փաշան խորքերդի կառավարիչ կարգեցաւ : Հա տենի նախորդ կառավարիչ Մուսթաֆա փաշան Վառասիի կուսակալ անուանեցաւ . և Վալը չայի կուսակալութիւնը Մէհմէտ Վրի աղային յանձնուեցաւ :

Վրոս արտաքոյ կարգի սուրհանդակ մը հա տաւ ի կոստանդնուպոլիս Մեգղիայէն գալով . ուսկից պաշտօնական նամակներ բերաւ ըրտ ինքնուրեւն առ Սիւսիս զօրապետն , Վրլըն տըն կամէն առ վսեմափայլ ըրտ Սթրէթֆորտ տը Սթրէթֆի և ծովապետութեան պաշտօնատա նէն առ սըր Սթրէթֆորտ 1 էյնս ծովապետն :

Վմայ 12ին գեղադր գէպք մը պատահե ցաւ Վրլըն Վրաշնակի առջև , ուր անդղիացի պատերազմական ֆուէկաթ մը խորսխած էր : Վաճառականի նաւ մը , որ անդղիական գրօշակ ունէր և կը պատրաստուէր նաւահանդատել ել լելու : Վրլըն Վրաշնակի հասանքէն սաստիկ ա

րագութիւն մը ունեւալ եկաւ յիշեալ ֆուէկաթին վրայ ինկաւ և իսկից մեծկակ ծակ մը ունեցաւ . ուսկից ջուրը մեծ զօրութեամբ ներս մանկելով՝ վաճառականի նաւը քանի մը րոպէի մէջ ըն կըլմեցաւ , և նաւաստիներէն մէկը խզուեցաւ :

ՔԱՆԱԶԱՆ ԵՆԻՐԻ

Չփառնիս , 21 Հոկտեմբերի :

Մի շաբթու երկու շաբթուաւ լուրմէն 377 անդղիացի հիւանդ հասան իզմիր և Մեգղիոյ զինուորական հիւանդանոցը գրուեցան :

Վաղղիոյ վաղեմի մարտապետ և կուսակալ Վաթիւ Վաթի փաշան , որ քանի մը շաբթ կայ կոստանդնուպոլիսէն իզմիր եկած էր , երէկ առտու մեռաւ հիւանդութեամբ մը զոր շատ ժամանակէ ի վեր ունէր :

Մեծաշուք Մեհմէտ Վրլը , որ բարձրագոյն հրամանաւ իզմիրի համարակալ ընտրուած էր , մտերս Վրիտէն գալով սկսաւ իւր պաշտօնը ի գործ դնել : Մի բարեխնամ նոր պաշտօնա կալին համար խիստ խոհեմ և գործունեայ անձ մըն է կըսեն . ուստի տարակոյս չունիմք թէ հա տարակալութեան գոհունակութիւնը կատարեալ կերպիւ պիտի ստանայ շուտով :

Վրաշի սրտիւ կըլսեմք որ արժանապատիւ տէր Վաթիւ Մեգղիոյ իմաստուն վարդա պետին վերադարձութեամբ Փարիզի մէջ հա տատեալ Վրաշեան գարոցը օր ըստ օրէ յա ռաջ երթալու վայէ և հայկազուն երեւելոց համակրական սէրը և պաշտօնաւորութիւնը արդէն կըլայնէ : Վրի մը կայ որ երկու ազնուական նորահաս երիտասարդ , այսինքն վսեմափայլ Շանիկ ամիրային երկու թոռները , իզմիրէն անցան և Փարիզ գացին որ արեւելեան գարոցը մտնեն իրենց ուսմանը կատարելագործելու :

Վաղղիոյ Մեհմէտ անուն պաշտօնական լրագիրը հետեւեալ կերպիւ կը ծանուցանէ Վաղղիոյ կայսրուհւոյն յղութեան բարեբաղդ լուրը :

Վրլայի կը համարիմք զմիջ ծանուցանելով թէ օգտաւասար կայսրուհին իւր յղութեան հիւանդորդ ամիսը մտնելու վրայէ , և Էր քոթա ողջ կայսրութեան մէջ կը գտնուի :

Մեհմէտ լրագիրը այսպէս կը յարէ :

Վաղղիան մեծ ուրախութեամբ և առ Մտ ուած երախտագիտութեամբ պիտի իմանայ կայսրուհւոյն յղութիւնը : Մի բարեբաղդ գեպք , որ կըլստանայ մատուցանել Վայսեր այն միակ հաճութիւնը որ կը պակսէր իւր ընտա նի երջանկութեանը , նոր երաշխաւորութիւն մըն է միւր ազգային հաստատութեանց ամբու Թեանը : Մշուշ իւրաքանչիւրը գոհաբանու Թիւններ և մաղթանքներ պիտի ընէ առ Մտ ուած փան պահպանութե կենաց կայսրուհւոյն և փան գործադրութե ակնկալութեանց ազգին :

Վաթի լրագիրը կըսէ թէ Վրլայիական թղթակցութիւնները կը հաստատեն թէ Հոկ տեմբերի 1ին ըստ նոր տուածորի՝ Նիքոլայէֆ քաղաքը եղած պատերազմական ժողովոյն մէջ Վրլայի զօրապետը յանձն կորչաքոթ իշխա նին յայտներ է որ կընայ դէմ գնել և հաստա տուն միալ խուճի մէջ եթէ ամեն հարկաւոր պաշարները կապահովեցնեն իրեն : Վրլայիս կը յար իւր կողմանէ խոց տալով թէ ամեն պի տոյքը պիտի հոգայ , ժողովը միաբան հաւանու Թեամբ որոշեր է , կըսեն , որ խուճի պաշտպա նութիւնը ազգու կերպիւ շարունակուի :

Վարսի առջև Ռուսաց յաղթութեան վրայօք հետեւեալ կերպիւ կըլսուի Վրլի լրագիրը :

Վրաշի այս ահագին տէրութիւնը , որ ամեն բան ողբի տակ պիտի առնուր և պիտի խորտա կեր իւրէ հեղեղ մը թէ Վրլայի և թէ Վր ըրպիոյ մէջ , ամեն տեղ՝ ազգապետութիւնէ և հայրենասիրութիւնէ յառաջ եկած անընդիմա զրել արդեւէքներ գտաւ : Վաղղիայի մէջ ոչ միայն բոլորակա տարի մը չլրացաւ Վրլայ փա շային զօրաց բանակը ընկճել , այլև Սթրէթֆորտի մէջ յաղթութեցաւ , Չեթաթի մէջ յաղթութե ցաւ , երբեք չկրնար Վրաշնակի անցելի և մանաւանդ չկրնար Վրլայի անցելի տիրել : Վրլայի մէջ մէկ յարձակմամբ մինչև Վրլայում պիտի հասնէր և կոստանդնուպոլիս պիտի սպառ նար Վրաշի զանի ճանապարհաւ , ի վերայ այս

ամենայնի ընդդէմ պահասութեանց օսմանեան բանակին ի մասին կարգադրութեանց , իւր ա պագայ խորհրդոց և առաջարկութեանց պայմա մանաժամբ գտաւ միջերորդ կարգի բերդի մի առջև , որ խրամներու գոտիով մը և քանի մը թիգանօթներով միայն պաշտպանեալէ :

ՄԱՌԻՏՐԱՆԱՆ ԵՆԻՐԻ

Չփառնիս , 21 Հոկտեմբերի :

Մեծաշուք գիւնը շատ բարձրացան և հաղուա գիւտ են . ցորենին քիչն ըստ տեսակին կըլա ճառի 52-62 զն չէ : Մի շաբթու գրեթէ 60 հազար քիլո գարի վաճառեցաւ 26-26 1/2 զն չէ : Միջինի վերջին վաճառումը 110 զն չէ եղաւ չէքին : 1200 հակի չափ տորոն վաճառեցաւ : Վաթիի ապրանքը 258 զն չէ և կեօրտէսը 234 :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Սոյն Տիկնի պատմաբանը , որ իշխապատի մեծա իշխապատի լիպայիլի ունի , և քաղաքիս մօտ Վրա շն Մեհմէտ անդղիացի բժիշկներէն Վայեալէ , իշխապատի անցելով որ իշխա ժամանակ պիտի մնայ , իշ ծանուցանէ յարգոյ հասարակութիւնը ինչ առաջին ժամը 9ին ըստ Վրաշայի միւլէ երկնայեան ժամը 4ին , կընայ իւր արհեստին վերաբերեալ քարտանքը մարտա նէլ փափաքող :

Կըքնի Մաթաթ Սթրէթֆի պանդիլ , Վրաշնակի իշխապատի 6 որ առաջաց Հաճախաճ օտաւը իշխապատի :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

ԴԵՂԱԿԱՆ ԹՈՒՄՆԻ ՀՈՐՈՒՆ

Մի անգին գեղը , որ բոլորովն բաղկացեալէ առողջա րար խոտերէ , չի պարունակէր իւր մէջ ոչ միայն և ոչ ուրիշ վստակար գոյացութիւն մը : Որչափ որ քաղցրէ փափուկ և մտաւոր զգացում ու խիստ տկար կալման առից համար , նոյնպիս շուտ և հաստատուն չէր կրնար ընդհանրութիւնը : Երբեք ամենէն խիստ ուժեղ անհատականութիւններ կատարեալապէս անմասն իմանին իւր ներգործութեանցը և հետեւութեանցը : Մի գեղը առնուելով , կը հետազօտէ և մի անգամայն կը փարատէ ամեն տեսակ հիւանդութիւնները օր և իշխապատի հասած ըլլան և որչափ հին ժամանակէ հետէ արմատացեալ ըլլան : Հազարաւոր մարդիկ բժիշկեցան այս գեղը գործածելով , որոցմէ շատերը գերեզմանին դուռը հասնելէն ետեւ , քիչ մը յարատեւութեամբ վերստին ստացան իրենց առող ջութիւնը , և կընդամանական զօրութիւնին մեծ բերին երբօք Էրիլ ամեն գեղերէն յոյսերն կորեկին բոլորովն :

Սրտի սաստիկ ակտացեալները յուսահատութեան մէջ թող չիման : այլ արժանաւոր փորձը ընեն այս պատուական գեղին ազգու ներգործութեանցը , և շուտով իենց քաղաւա ջութիւնը ստանալու բարեբաղդութիւնը պիտի ունենան :

Վր յորդորեմք գիւնայիններ , որպէս զի որպիս կարելի է փութապէս հոգ տանին գործածելու այս բժշկարար գեղը հետեւեալ խօսքով ծանուցանուի :

Վրաշնակ (Ֆիլիպ Էնթրիքիման) :
Շնչազգելութիւն (աւթմ) :
Մարդոյ մորթոյն վրայ եղած բիծերու ախտ :
Քոլեռական ջերմքեր : Մաղձ (զաճրա) :
Թոքացաւութիւն , կամ Թոքային տկարութիւն :
Նոսաղուծն (աւթնի) : Ջրաղղութիւն (սրգա) :
Օձիկ (եղանդալ իւլթի) : Խիթ (սանձը) :
Վանանց անախան օրինաց անկարգութիւն :
Վնն տեսակ ջերմքեր : Ուսաղաւութիւն (նիգրիս) :
Գլխացաւութիւն : Գլխարարմարտութիւն :
Բորբոքում (Էնթրալիտիս) : Գլուկ (սարքը) :
Լեղի (զառա ճիւր) : Հիւանդութիւն :
Երկամաժեւութիւն (նէֆրիթ) :
Տեղաւանութիւն (մայաւր) :
Յօդացաւութիւն (րեմատիզմ) :
Միզարգելութիւն : Խոյլ պարանոցի (սուսա) :
Երկրորդական գէպք գաղղիական ախտի :
Խիճ երկկանանց և միզանոցի (կապիլ) :
Սաստիկ ջղացաւութիւն (սրգա) :
Ուռոյցք (գիւմէր) : Կեղք (իւլթա) :
Վնն տեսակ որպէր (սրգա) :
Արդողիտեան ախտերը (Յոնէնկ իւլթի) :
Թուլութիւն և նուազումն ուժոյ , օր և իշխապատի ներէ ծագած ըլլան :

Մի գեղահատեր կը վաճառեն ի Լոնտոն միտար Թոմմա Հոլտելին գործատուներ , որ ԵՄԵԿ քուած Թաղը թիւ 244 . իսկ օտար երկրները գլխաւոր գեղաւաճաւոց բով կը գտնուի : Իզմիրի մէջ սիւսեօր Մեհմէտ Շիւալիի գեղաւաճաւ ոլին խանութը կը ծախուի . որ ի Յոնական Թաղը թիւ 30 :

Մի գեղահատից տուփերը զանազան մեծութեամբ են , և կը վաճառեն 8-21 և 32 զուռուշի իւրաքանչիւրը , և ա մեն մի կուն մէջ տպեալ ծանուցար մը կայ , որ յիշեալ գեղաւաճաւից գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւն ներկուտայ , գաղղիարէն , անգղիարէն և հայերէն լեզուաւ :

Միտար Թոմմա Հոլտել իւր այս գեղորից համար Ալիքի կայի Նիւ Էպք քաղաքը և նոր գործատուն մը հաստատեց . որ ըլլանա ի Սիւսի 1 էյն փաղոյ , թիւ 80 :

Հրատարակել և տէր լրագրոյն :

Ղալիս Գ : Պալ Կաղարէն :